

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Ahlaki Kimlik ve İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin İncelenmesi

Muhammet BAŞ¹

Atakan AKSU¹

Rıdvan ERENSAYIN*¹

¹ Muş Alparslan Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, MUŞ

 10.31680/gaunjss.1935505

Orijinal Makale / Original Article

Geliş Tarihi / Received: 21.04.2026

Kabul Tarihi / Accepted: 31.05.2026

Yayın Tarihi / Published: 30.06.2026

Öz

Bu araştırma, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ahlaki kimlik düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi analiz etmeyi hedeflemiştir. Spor eğitimi alan gençlerin karakter gelişimi ile dijital bağımlılık arasındaki bağlantı üzerine yapılan çalışmaların yetersizliği, bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur. Betimsel tarama modeliyle yürütülen araştırmanın örneklemi, 89'u erkek ve 115'i kadın olmak üzere toplamda 204 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde Bağımsız Örneklem t-Testi, ANOVA, Tukey HSD ve Pearson Korelasyon analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Pearson Korelasyon analizi sonuçlarına göre, ahlaki kimlik ile internet bağımlılığı arasında negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. t-Testi bulguları ise kadın öğrencilerin, ahlaki kimliğin duygu ve davranış alt boyutlarında erkeklere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek puan aldığını göstermiştir ($p<0,01$). ANOVA ve Tukey HSD testlerinden elde edilen sonuçlara göre beden eğitimi öğretmenliği programında okuyan öğrenciler ile yüksek gelir grubundaki katılımcıların ahlaki kimlik düzeylerinin daha yüksek, buna karşın internet bağımlılığının daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca spor yapma geçmişi arttıkça ahlaki duygu puanlarının yükseldiği; günlük internet kullanım süresinin artmasıyla ise internet bağımlılığının anlamlı bir şekilde arttığı tespit edilmiştir. Bu araştırma, spor bilimlerinde ahlaki kimliğin güçlendirilmesinin dijital bağımlılığı önleme noktasında stratejik bir rol oynayabileceğini vurgulayarak literatüre özgün bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki Kimlik, İnternet Bağımlılığı, Dijital Bağımlılık

An Investigation of Moral Identity and Internet Addiction Levels Among Students in the Faculty of Sports Sciences

Abstract

This study aimed to analyze the relationship between the levels of moral identity and internet addiction among students in the Faculty of Sports Sciences. The lack of research on the connection between character development and digital addiction among young people studying sports education served as the primary motivation for this study. Conducted using a descriptive survey model, the study's sample consisted of a total of 204 students, including 89 males and 115 females. The data were analyzed using the Independent Samples t-Test, ANOVA, Tukey HSD, and Pearson correlation analysis methods. According to the results of the Pearson correlation analysis, a negative relationship was found between moral identity and internet addiction. The t-test findings, however, showed that female students scored significantly higher than males on the emotional and behavioral subdimensions of moral identity ($p<0.01$). According to the results obtained from the ANOVA and Tukey HSD tests, it was observed that students enrolled in the physical education teacher training program and participants in the high-income group had higher levels of moral identity, while their levels of internet addiction were lower. Additionally, it was found that moral emotion scores increased as sports participation history increased; conversely, internet addiction significantly increased as daily internet usage time increased. This study makes an original contribution to the literature by highlighting that strengthening moral identity in sports science can play a strategic role in preventing digital addiction.

Key words: Moral Identity, Internet Addiction, Digital Addiction

*Sorumlu Yazar: Rıdvan ERENSAYIN

E-mail: pehlivan.pehlivane@gmail.com

Giriş

İnternet, günümüzde yalnızca bireysel iletişim ve bilgiye erişim aracı olmanın ötesine geçerek kamu kurumları, özel sektör ve eğitim alanı başta olmak üzere yaşamın hemen her alanında kullanılan temel bir teknoloji hâline gelmiştir. Akıllı telefonlar ve mobil cihazların yaygınlaşmasıyla birlikte internete erişimin kolaylaşması, bireylerin çevrimiçi ortamda geçirdiği süreyi önemli ölçüde artırmıştır. İnternetin eğitim, iletişim ve bilgi paylaşımı gibi alanlarda sağladığı avantajlara karşın, kontrolsüz ve aşırı kullanımının bireylerin akademik, mesleki, sosyal ve psikolojik yaşamları üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabildiği bildirilmektedir (Ko vd., 2007; Block, 2008).

Bu olumsuz sonuçların en dikkat çekici örneklerinden biri internet bağımlılığıdır. Her ne kadar internet bağımlılığı davranışsal bağımlılıklar kapsamında değerlendirilse de Amerika Psikiyatri Birliği'nin Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'nın beşinci baskısında (DSM-5) bağımsız bir psikiyatrik tanı olarak yer almamaktadır. DSM-5'te yalnızca "İnternet Oyun Bozukluğu" daha fazla araştırılması gereken bir durum olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte birçok araştırmacı, internet bağımlılığının klinik açıdan bağımsız bir bozukluk olarak ele alınmasını savunmaktadır (Block, 2008; Aboujaoude, 2010; Kuss vd., 2014).

İnternet bağımlılığı; internet kullanımını kontrol edememe, kullanım süresinin giderek artması, kullanım engellendiğinde huzursuzluk ve gerginlik yaşanması ile akademik, mesleki ve sosyal işlevselliğin olumsuz etkilenmesi gibi belirtilerle karakterize edilmektedir (Young, 1998). İnternete erişimin sınırlandırılması durumunda bireylerde sinirlilik, öfke ve kaygı gibi yoksunluk belirtileri görülebilenken, bazı bireylerin uyku ve beslenme gibi temel gereksinimlerini ihmal edecek düzeyde uzun süre çevrimiçi kaldıkları bildirilmektedir. Bu durumun akademik başarının düşmesi, sosyal izolasyon ve tükenmişlik gibi sonuçlarla ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Young, 1998; Potenza, 2006).

Araştırmalar, internet bağımlılığı görülme sıklığının özellikle üniversite öğrencileri arasında daha yüksek olduğunu göstermektedir. Farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda yaygınlığın %1,5 ile %24 arasında değiştiği, Güney Kore gibi dijital teknolojilerin yoğun kullanıldığı ülkelerde ise daha yüksek oranlara ulaştığı bildirilmektedir (Kaltiala-Heino vd., 2004; Cao vd., 2007; Ko vd., 2007; Ghassemzadeh vd., 2008).

Türkiye'de gerçekleştirilen araştırmalarda ise üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı oranlarının %1,1 ile %18,8 arasında değiştiği, genel nüfusta ise bu

oranların daha düşük olduğu belirtilmektedir (Bayraktar vd., 2007; Canan vd., 2012; Batıgün vd., 2010; Batıgün vd., 2011; Dalbudak, 2013; Bakken vd., 2009; Rumpf vd., 2014). Ayrıca cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, yerleşim yeri ve eğitim durumu gibi sosyodemografik değişkenlerin internet bağımlılığı ile ilişkili olabileceği bildirilmekle birlikte, bu konuda elde edilen bulguların tam anlamıyla tutarlı olmadığı görülmektedir (Huang vd., 2009; Canan vd., 2012; Kheirkhah vd., 2010; Demetrovics vd., 2008).

İnternet kullanımını etkileyen psikososyal faktörlerden biri de ahlaki kimliktir. Ahlaki kimlik, bireyin ahlaki değerleri benliğinin temel bir parçası hâline getirmesi ve davranışlarını bu değerler doğrultusunda şekillendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Aquino & Reed, 2002). Temelleri Kohlberg'in (1974) ahlaki gelişim kuramına dayanan bu kavram, bireyin toplumla kurduğu etkileşim sonucunda gelişmekte ve hak, adalet ile sorumluluk gibi evrensel değerlere dayanmaktadır (Akarsu, 1993). Ahlaki kimlik; bireyin bu değerleri ne ölçüde benimsediğini ifade eden içselleştirme ve bu değerleri sosyal yaşamında ne ölçüde yansıttığını gösteren sembolleştirme olmak üzere iki boyutta ele alınmaktadır (Aquino & Reed, 2002). Güçlü bir ahlaki kimliğe sahip bireylerin etik dışı davranışlara karşı daha dirençli oldukları ve sosyal sorumluluk bilincinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Kocabıyık, 2014). Dijital teknolojilerin yaşamın merkezine yerleşmesiyle birlikte ahlaki kimliğin çevrimiçi davranışlar üzerindeki etkisi de araştırılmaya başlanmıştır. Ahlaki kimliğin internet ortamındaki davranışları yönlendirebileceği ve internet bağımlılığına karşı koruyucu bir faktör olabileceği öne sürülmektedir. Ancak mevcut çalışmaların büyük bölümü internet bağımlılığının psikolojik ve sosyal belirleyicilerine odaklanmış olup, ahlaki kimlik ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi özellikle spor bilimleri öğrencileri örneğinde inceleyen araştırmalar oldukça sınırlıdır.

Literatürde internet bağımlılığı ile ahlaki kimlik arasındaki ilişkinin özellikle spor bilimleri öğrencileri örneğinde sınırlı sayıda araştırmaya konu olduğu görülmektedir. Ayrıca cinsiyet, aylık gelir düzeyi, öğrenim görülen bölüm, günlük teknoloji kullanım süresi ve spor yapma yılı gibi bireysel değişkenlerin ahlaki kimlik ve internet bağımlılığı üzerindeki etkileri konusunda da farklı sonuçlar bildirilmektedir. Bu doğrultuda mevcut araştırmada, spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ahlaki kimlik düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve bu değişkenlerin çeşitli sosyodemografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, ahlaki kimlik düzeyi arttıkça internet bağımlılığı düzeyinin azalacağı; ahlaki kimlik boyutları ile internet bağımlılığının

cinsiyet, aylık gelir düzeyi ve öğrenim görülen bölüme göre farklılık gösterebileceği; günlük teknoloji kullanım süresinin internet bağımlılığı düzeyi üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olacağı ve spor yapma süresinin ise özellikle ahlaki kimliğin gelişiminde etkili olabileceği varsayılmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ahlaki kimlik düzeylerini ve internet bağımlılığı seviyelerini belirlemeyi, ayrıca bu iki değişken arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, mevcut durumu olduğu gibi ortaya koymayı hedefleyen betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma yaklaşımı temelinde gerçekleştirilen bu çalışmada veri toplamak için anket yöntemi tercih edilmiştir. Bu çalışma, Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülmüştür. Tüm katılımcılara araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında gerekli bilgilendirme yapılmış; gönüllü katılımcılar yazılı aydınlatılmış onam formunu imzalamıştır. Çalışma, Muş Alparslan Üniversitesi ilgili biriminin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 11.02.2026 tarihli ve 234638 sayılı karar ile onaylanmıştır.

Evreni ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2025-2026 eğitim-öğretim yılı itibarıyla Muş Alparslan Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi bünyesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem seçimi sürecinde ise olasılıksız örnekleme yöntemlerinden biri olan uygunluk örnekleme (convenience sampling) tercih edilmiştir. Veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından fakültenin derslikleri ziyaret edilmiş ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrencilere anket uygulanmıştır. Örneklem grubunu, antrenörlük, beden eğitimi ve spor ile rekreasyon bölümlerinde öğrenim gören 204 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların 89'u erkek, 115'i ise kadındır. Araştırmanın örneklem büyüklüğü, G*Power (3.1.9.4) programı kullanılarak %95 güven aralığı, %80 güç ve 0.25 etki büyüklüğü alınarak hesaplanmıştır. Yapılan güç analizi sonucunda, araştırma için gerekli minimum örneklem sayısının 123 olduğu belirlenmiştir. Veri kayıpları olasılığı da dikkate alınarak araştırma 204 katılımcı ile tamamlanmıştır. Bu örneklem sayısının araştırmanın amacı doğrultusunda gerçekleştirilen istatistiksel işlemler için yeterli düzeyde olduğu kabul edilmiştir.

Örneklem grubunda farklı sınıf düzeylerini ve çeşitli spor dallarını yer alması, araştırmanın amacına uygun geniş bir bakış açısı sağlayacak çeşitliliği mümkün kılmıştır. Uygunluk örnekleme yönteminin tercih edilmesinde, araştırmacının

katılımcılara kolay erişim sağlaması, zaman sınırlılıkları ve maliyet etkinliği gibi unsurlar belirleyici olmuştur. Veri toplama sürecinde katılımcıların gönüllülük ilkesi ön planda tutulmuş ve çalışmanın amacı ayrıntılı bir şekilde açıklanarak katılım öncesinde onayları alınmıştır.

Verilerin Toplaması

Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırmada veriler, Kişisel Bilgi Formu ve çeşitli ölçüm araçları aracılığıyla toplanmış ve değerlendirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu, katılımcıların demografik özelliklerini ve bireysel niteliklerini ayrıntılı biçimde tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından özel olarak tasarlanmıştır. Formda, katılımcıların cinsiyeti, yaş aralığı, aylık gelir düzeyi, bölüm, günlük teknoloji kullanımı süreleri ve sporla ilgili uğraş sürelerine dair detaylı sorular yer almıştır. Bu bilgiler, çalışmanın planlanan analizlerinin daha kapsamlı ve anlamlı bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak sağlayan önemli veri kaynakları oluşturmuştur.

Ahlaki Kimlik Ölçeği

Kürüm ve Ekşi (2022) tarafından oluşturulan ölçüm aracı, araştırma amacıyla ilgili bireylerden gerekli izinler alınarak kullanılmıştır. Bu ölçek, kişilerin ahlaki kimlik düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Üç ana bölümden (duygu, düşünce, davranış) meydana gelen ve toplamda 25 soru içeren bu araç, 7 dereceli bir Likert ölçeği kullanır. Ölçümde, 7 soru ters yönde yerleştirilmiştir. Sorular, “1-Benim için tamamen yanlış” ile “7-Benim için tamamen doğru” arasında değerlendirilir. Yapılan ölçümde elde edilebilecek en düşük sonuç 25, en yüksek sonuç ise 175 olarak belirlenmiştir. Yüksek puanlar, bireyin daha güçlü bir ahlaki kimlik seviyesine sahip olduğunu gösterirken, düşük puanlar daha zayıf bir düzeyi işaret eder. Bu ölçeğin güvenilirliği, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı aracılığıyla incelenmiş ve genel ölçüm için. 94, duygusal boyut için. 94, düşünsel boyut için. 87 ve davranış boyutu için. 84 olarak tespit edilmiştir. Ölçek, 14-18 yaş arası gençlerle 18 yaş ve üstü yetişkinler üzerinde uygulanabilmektedir.

Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği (YIAT-SF)

Young İnternet Bağımlılığı Testi – Kısa Form (YIAT-SF), ilk olarak Young (2004) tarafından geliştirilmiş ve 2013 yılında Pawlikowski, Altstotter-Gleich ve Brand tarafından güncellenmiş bir beşli Likert ölçeğidir. Bu testin Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları ise Kutlu vd. (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. YIAT-SF'nin en güncel hali, tek faktörlü bir yapı ile 12 maddeden oluşmakta ve

Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, kullanıcıların çevrimiçi davranışlarını ölçmeye yönelik şu gibi sorular içermektedir: “Çevrimiçi ortamda planladığınız süreyi aştığınızı ne sıklıkla fark ediyorsunuz?”, “Çevrimiçi süreyi kısaltmaya ne sıklıkla gayret ediyorsunuz ama başaramıyorsunuz?” ve “Çevrimiçi harcadığınız zamanın dersleriniz veya okul ödevleriniz üzerinde ne sıklıkla olumsuz etkiler yarattığını fark ediyorsunuz?”. YIAT-SF’den elde edilen puanlar, internet bağımlılığı seviyesini belirlemekte kullanılır; puan ne kadar yüksekse bağımlılık seviyesi de o ölçüde artış göstermektedir. Beşli Likert formatında uygulanan bu ölçek, “1=Hiçbir zaman” ve “5=Her zaman” derecelendirmesi ile toplam 12 maddeden oluşur ve her bir maddeye verilen yanıtlar üzerinden ortalama bir puan hesaplanır.

Verilerin Analizi

Bu çalışma kapsamında elde edilen veriler, kapsamlı bir analiz sürecine tabi tutulmuş ve bu süreçte IBM SPSS 27 yazılımından faydalanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri kullanılmış; analiz sonuçları, verilerin normal dağılım özellikleri taşıdığını ortaya koymuştur. Analizin ilk aşamasında, tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılarak katılımcıların demografik özellikleri frekans (f) ve yüzde (%) değerleriyle ifade edilmiştir. Sürekli değişkenlere ilişkin bilgiler ise aritmetik ortalama (Mean) ve standart sapma (Std) değerleri temel alınarak sunulmuştur. Çalışmada, ölçekler arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için Pearson Korelasyon Analizi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca iki grubu içeren bağımsız değişkenlerin (örneğin cinsiyet gibi) gruplar arası farklılıklarını değerlendirmek amacıyla Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır. Bunun yanında üç veya daha fazla grup içeren değişkenler (örneğin bölüm, aylık gelir, spor yapma süresi veya günlük teknoloji kullanım süreleri) söz konusu olduğunda grup farklılıklarını incelemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yöntemi tercih edilmiştir. ANOVA analizi sonucunda saptanan anlamlı farkların hangi gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi kullanılmıştır. Ayrıca varyans analizi sonuçlarındaki etki büyüklüğünü ifade etmek amacıyla Eta-kare (η^2) değerleri hesaplanarak yorumlanmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Demografik Özellikler

Değişken	Alt kategori	n	%	Ort.	S.S.
Yaş	204			25,42	7,206
Cinsiyet	Erkek	89	43,6		
	Kadın	115	56,4		
Aylık gelir	0-10,000 bin	80	39,2		
	10,001-20 bin	30	14,7		
	20,001-30,000	30	14,7		
	30,001-40,000	17	8,3		
	40,001 ve üzeri	47	23,0		
Bölümünüz	Antrenörlük	70	34,3		
	Rekreasyon	68	33,3		
	Beden eğitimi	66	32,4		
Günlük teknoloji kullanım süresi	1 saat	8	3,9		
	2 saat	30	14,7		
	3 saat	57	27,9		
	4 saat ve üzeri	109	53,4		
Spor yapma süresi	1-2 yıl	25	12,3		
	3-5 yıl	34	16,7		
	6-7 yıl	40	19,6		
	8 yıl ve üzeri	105	51,5		

Tablo 2. Spor Bilimleri Fakültesinde Okuyan Sporcuların Ahlaki Kimlik ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişki

Değişkenler	1	2	3	4
Duygu alt boyut	1			
Düşünce alt boyut	,766**	1		
Davranış alt boyut	,590**	,500**	1	
İnternet bağımlılığı	-,248**	-,248**	-,576**	1

Tablo 2'e göre yapılan değerlendirmeler, duygu alt boyutunun hem düşünce ($r=0,766$) hem de davranış ($r=0,590$) alt boyutlarıyla pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki sergilediğini açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların Ahlaki Kimlik ve İnternet Bağımlılığı Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ort.	S.S.	t	η	p
Duygu	Erkek	89	57,02	9,12	-2,526	,357	,012*
	Kadın	115	60,09	8,20			
Düşünce	Erkek	89	44,11	7,28	,123	,017	,902
	Kadın	115	43,99	6,70			
Davranış	Erkek	89	35,28	8,66	-2,550	,359	,012*
	Kadın	115	38,30	8,18			
İnternet bağımlılığı	Erkek	89	31,11	9,65	-1,163	,164	,246
	kadın	115	29,40	10,89			

Tablo 3'e göre, katılımcıların ahlaki kimlik alt boyutlarından duygu ($t=-2,526$) ve davranış ($t=-2,550$) puanlarında cinsiyet değişkenine bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Ancak düşünce alt boyutunda ($t=0,123$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Ayrıca internet bağımlılığı

($t=1,163$) açısından da cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Ahlaki Kimlik ve İnternet Bağımlılığı Aylık Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Değişken	Aylık gelir	N	Ort.	S.S.	F	η	P	Fark
Duygu	0-10,000 bin	80	55,47	9,45	7,667	,138	,000*	5>1,2,3,4
	10,001-20 bin	30	58,43	8,56				
	20,001-30,000	30	59,93	7,36				
	30,001-40,000	17	58,94	9,48				
	40,001 ve üzeri	47	63,72	4,81				
Düşünce	0-10,000 bin	80	42,10	7,60	2,865	,057	,024*	5,4>1
	10,001-20 bin	30	45,30	5,98				
	20,001-30,000	30	44,63	6,78				
	30,001-40,000	17	44,76	7,31				
	40,001 ve üzeri	47	45,91	5,63				
Davranış	0-10,000 bin	80	34,13	8,64	5,478	,100	,000*	5>1,2
	10,001-20 bin	30	36,03	9,47				
	20,001-30,000	30	38,96	7,42				
	30,001-40,000	17	38,47	9,57				
	40,001 ve üzeri	47	40,63	6,03				
İnternet bağımlılığı	0-10,000 bin	80	32,60	9,95	4,661	,086	,001*	1,2>4,5
	10,001-20 bin	30	32,50	9,90				
	20,001-30,000	30	30,53	10,98				
	30,001-40,000	17	24,88	10,55				
	40,001 ve üzeri	47	26,14	9,39				

* $p<.05$

Tablo 4 verilerine göre, katılımcıların ahlaki kimlik alt boyutları ve internet bağımlılığı düzeyleri aylık gelir gruplarına göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Ahlaki kimliğin duygu, düşünce ve davranış boyutlarında gelir düzeyi ile puanlar arasında doğrusal bir artış gözlenmiştir. Özellikle en yüksek gelir grubundaki öğrencilerin ahlaki kimlik algısının, alt gelir gruplarına kıyasla belirgin şekilde daha gelişmiş olduğu görülmüştür. İnternet bağımlılığı puanları ise gelir düzeyiyle ters bir ilişki içinde olup, düşük gelir grubuna sahip katılımcıların daha yüksek internet bağımlılığı riskine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, ekonomik refahın ahlaki kimlik gelişimini desteklerken, kontrolsüz internet kullanımını sınırlandırıcı bir etkisi olabileceğini ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Ahlaki Kimlik ve İnternet Bağımlılığı Okudukları Bölüme Göre Karşılaştırılması

Değişken	Bölüm	N	Ort	S.S.	F	η	P	fark
Duygu	Antrenörlük	70	58,99	8,59	5,204	,049	,006*	3>2
	Rekreasyon	68	56,29	10,11				
	Beden eğitimi	66	61,05	6,50				
Düşünce	Antrenörlük	70	43,87	7,23	3,111	,030	,195	-
	Rekreasyon	68	42,09	7,33				
	Beden eğitimi	66	46,24	5,54				
Davranış	Antrenörlük	70	37,76	8,24	3,777	,036	,024*	3>2
	Rekreasyon	68	33,82	9,02				

	Beden eğitimi	66	39,42	7,27				
İnternet bağımlılığı	Antrenörlük	70	27,17	10,99				
	Rekreasyon	68	31,16	10,09	,630	,006	,534	-
	Beden eğitimi	66	30,08	10,11				

Tablo 5'te sunulan ANOVA sonuçları, katılımcıların öğrenim gördükleri bölümler ile ahlaki kimlik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu göstermektedir. Bölüm değişkenine göre yapılan analizlerde, ahlaki kimliğin duygu ve davranış alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlenmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Ahlaki Kimlik ve İnternet Bağımlılığı Teknoloji Kullanım Süresine Göre Karşılaştırılması

Değişken	Teknoloji kul.	N	Ort.	S.S.	F	η	P	fark
Duygu	1 saat	8	58,00	13,44				
	2 saat	30	59,36	9,32				
	3 saat	57	58,00	9,01				
	4 saat ve üzeri	109	59,03	8,09	,246	,004	,864	-
Düşünce	1 saat	8	45,87	9,14				
	2 saat	30	44,76	8,96				
	3 saat	57	43,52	6,61				
	4 saat ve üzeri	109	43,98	6,36	,398	,006	,754	-
Davranış	1 saat	8	40,87	7,73				
	2 saat	30	37,56	8,85				
	3 saat	57	37,40	8,42				
	4 saat ve üzeri	109	36,32	8,52	,869	,013	,458	-
İnternet bağımlılığı	1 saat	8	24,75	14,67				
	2 saat	30	26,43	9,53				
	3 saat	57	27,10	9,26				
	4 saat ve üzeri	109	33,16	9,98	7,328	,104	<,001*	4>1,2,3

Tablo 6'da katılımcıların günlük teknoloji kullanım sürelerine göre ahlaki kimlik ve internet bağımlılığı puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları yer almaktadır. Analizler, teknoloji kullanım süresinin ahlaki kimliğin duygu, düşünce ve davranış alt boyutları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığını göstermiştir. Bununla birlikte, teknoloji kullanım süresi ile internet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Ahlaki Kimlik ve İnternet Bağımlılığı Spor Yapma Yılına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Spor yılı	N	Ort.	S.S.	F	η	P	Fark
Duygu	1-2 yıl	25	57,76	8,54	2,678	,039	,048*	2>1
	3-5 yıl	34	60,05	8,59				
	6-7 yıl	40	55,57	8,97				
	8 yıl ve üzeri	105	59,78	8,53				
Düşünce	1-2 yıl	25	43,28	7,08	1,882	,027	,134	-
	3-5 yıl	34	45,50	7,94				
	6-7 yıl	40	42,05	6,44				
	8 yıl ve üzeri	105	44,51	6,66				
Davranış	1-2 yıl	25	36,92	9,00	1,822	,027	,144	-
	3-5 yıl	34	38,91	7,54				
	6-7 yıl	40	34,47	8,01				
	8 yıl ve üzeri	105	37,33	8,76				
İnternet bağımlılığı	1-2 yıl	25	29,68	9,04	1,062	,016	,366	-
	3-5 yıl	34	31,79	9,62				
	6-7 yıl	40	31,90	9,09				
	8 yıl ve üzeri	105	29,06	11,30				

Tablo 7'de katılımcıların spor öz geçmişlerinin (spor yapma yılı) ahlaki kimlik ve internet bağımlılığı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları verilmiştir. Analizlere göre, spor yapma yılının ahlaki kimliğin duygu alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Yapılan Tukey HSD testine göre, 3-5 yıl arasında spor geçmişi olan öğrencilerin ahlaki duygu puanlarının, 1-2 yıl spor yapan öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna karşılık, spor yapma yılının ahlaki kimliğin "düşünce" ve "davranış" alt boyutlarında ile internet bağımlılığı düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ahlaki kimlik düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiş ve elde edilen bulgular, ahlaki kimlik arttıkça internet bağımlılığı düzeyinin azaldığını göstermiştir. Özellikle ahlaki kimliğin davranış boyutu ile internet bağımlılığı arasında orta düzeyde negatif bir ilişki bulunması, ahlaki değerleri davranışlarına yansıtan bireylerin problemleri internet kullanımına karşı daha dirençli olabileceğini düşündürmektedir. Bu bulgu, ahlaki kimliğin bireyin davranışlarını yönlendiren önemli bir öz düzenleme mekanizması olduğunu ifade eden Aquino ve Reed'in (2002) kuramsal yaklaşımını desteklemektedir. Benzer şekilde Deliktaş (2020) ile Adjei vd. (2023) çevrim içi ortamlarda güçlü ahlaki kimliğin daha sorumlu davranışları teşvik ettiğine yönelik bulgularıyla da uyumludur.

Cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçlar, kadın öğrencilerin ahlaki kimliğin duygu ve davranış boyutlarında erkek öğrencilerden daha yüksek puan aldığını, buna karşın internet bağımlılığı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı biçimde değişmediğini göstermiştir. Bu durum, kadın öğrencilerin ahlaki değerleri benimseme ve davranışlarına yansıtma eğilimlerinin daha yüksek olabileceğini düşündürmekle birlikte, internet bağımlılığının yalnızca cinsiyetle açıklanamayacağını ortaya koymaktadır. Nitekim internet bağımlılığının gelişiminde bireysel, çevresel ve psikososyal birçok etmenin birlikte rol oynadığı literatürde sıklıkla vurgulanmaktadır (Young, 1998; Kuss vd., 2014). Araştırmada aylık gelir düzeyinin hem ahlaki kimlik hem de internet bağımlılığı üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi yükseldikçe ahlaki kimlik puanlarının arttığı, buna karşılık internet bağımlılığı puanlarının azaldığı görülmüştür. Bu bulgu, sosyoekonomik olanakların bireyin sosyal çevresi, eğitim fırsatları ve dijital teknolojileri kullanım biçimi üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir. Ancak bu ilişkinin nedensel olarak yorumlanması mümkün değildir ve farklı örneklerde yeniden incelenmesi gerekmektedir.

Öğrenim görülen bölüm açısından yalnızca ahlaki kimliğin duygu ve davranış boyutlarında anlamlı farklılık bulunması dikkat çekicidir. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği öğrencilerinin Rekreasyon bölümü öğrencilerine göre daha yüksek puan almaları, öğretmenlik eğitimi sürecinde etik değerler, rol model olma ve mesleki sorumluluk gibi kazanımların ahlaki kimliğin gelişimine katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir. Buna karşın internet bağımlılığı düzeylerinin bölümlere göre farklılaşmaması, dijital teknoloji kullanımının eğitim programından çok bireysel yaşam alışkanlıklarıyla ilişkili olabileceğini göstermektedir.

Teknoloji kullanım süresi ile ilgili bulgular, günlük kullanım süresi arttıkça internet bağımlılığı puanlarının da anlamlı biçimde yükseldiğini ortaya koymuştur. Özellikle günde dört saat ve üzerinde teknoloji kullanan öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin diğer gruplardan daha yüksek olması, problemlerli internet kullanımının en önemli belirleyicilerinden birinin kullanım süresi olduğunu desteklemektedir. Buna karşılık teknoloji kullanım süresinin ahlaki kimlik üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmaması, ahlaki kimliğin daha çok bireyin kişilik özellikleri, sosyal çevresi ve değer sistemiyle ilişkili görece daha kararlı bir yapı olduğunu düşündürmektedir.

Spor yapma yılına ilişkin sonuçlar ise yalnızca ahlaki kimliğin duygu boyutunda anlamlı farklılık olduğunu göstermiştir. Üç ile beş yıl arasında spor yapan öğrencilerin daha yüksek ahlaki duygu puanlarına sahip olmaları, sporun belirli bir süre devam

ettirilmesinin empati, sorumluluk ve etik duyarlılık gibi özelliklerin gelişimine katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte spor yapma süresinin internet bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etki oluşturmaması, dijital bağımlılığın yalnızca fiziksel aktivite düzeyiyle açıklanamayacağını göstermektedir. Bu durum, internet bağımlılığının psikolojik, sosyal ve çevresel birçok değişkenin etkileşimiyle ortaya çıkan çok boyutlu bir olgu olduğunu desteklemektedir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, çalışmanın kesitsel araştırma desenine sahip olması, değişkenler arasındaki nedensel ilişkilerin ortaya konulmasını engellemekte ve yalnızca mevcut ilişkilerin değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. İkinci olarak, araştırma örnekleminin yalnızca tek bir üniversitenin belirli bir fakültesinde öğrenim gören öğrencilerden oluşması, bulguların farklı üniversitelere ve demografik gruplara genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Ayrıca, verilerin öz-bildirim (self-report) ölçekleri aracılığıyla toplanmış olması, katılımcıların sosyal beğenilirlilik eğilimi nedeniyle yanıtlarında yanlılık oluşturmuş olabileceği ihtimalini beraberinde getirmektedir. Son olarak, internet bağımlılığını etkileyebilecek aile yapısı, akademik başarı, sosyoekonomik durum ve sosyo-kültürel çevre gibi potansiyel belirleyici değişkenlerin araştırmaya dâhil edilmemiş olması, elde edilen bulguların yorumlanmasında dikkate alınması gereken önemli bir sınırlılık oluşturmaktadır.

Araştırma bulguları doğrultusunda çeşitli öneriler sunulabilir. Öncelikle, öğrencilerin teknoloji kullanım alışkanlıklarını daha bilinçli bir düzeye taşımak amacıyla dijital farkındalık seminerlerinin düzenlenmesi ve zaman yönetimi becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim programlarının yaygınlaştırılması önerilmektedir. Bununla birlikte, spor etkinliklerinin yalnızca fiziksel gelişimi destekleyen bir araç olarak değil, aynı zamanda ahlaki ve sosyal gelişimi güçlendiren bir unsur olarak değerlendirilmesi; takım ruhu, fair-play anlayışı ve etik davranışların geliştirilmesine yönelik uygulamalara daha fazla yer verilmesi yararlı olacaktır. Gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalarda farklı üniversitelerden, farklı yaş gruplarından ve farklı sosyo-demografik özelliklere sahip örneklemelerin incelenmesi, bulguların genellenebilirliğini artıracaktır. Ayrıca, özdenetim, empati, özsaygı ve psikolojik iyi oluş gibi internet bağımlılığı ve ahlaki kimlik ile ilişkili olabilecek değişkenlerin de araştırma modellerine dâhil edilmesi önerilmektedir. Son olarak, nicel araştırma yöntemlerinin nitel veri toplama teknikleriyle desteklendiği karma yöntem desenlerinin kullanılması, öğrencilerin internet kullanım alışkanlıkları ile ahlaki kimlik gelişim süreçlerinin daha kapsamlı ve derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Sonuç

Bu çalışma, spor bilimleri öğrencilerinde ahlaki kimlik ile internet bağımlılığı arasındaki bağlantıyı ortaya koymuş ve dijital tutumların sadece kullanım alışkanlıklarına göre değil, aynı zamanda kişisel değerlere ve ahlaki eğilimlere göre de şekillendiğini doğrulamıştır. Araştırma bulguları, ahlaki kimliğin öz kontrolü geliştirme, sorumluluk bilincini artırma ve davranışların düzenlenmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bağlamda ahlaki kimliğin dijital bağımlılıklara karşı koruyucu bir etki yaratarak sorunlu internet kullanım olasılığını azalttığı sonucuna varılmıştır.

Elde edilen veriler, internet bağımlılığının yalnızca teknolojik imkânlar veya çevresel faktörlerle sınırlı olmadığını; bireylerin içsel değerlerinden ve psikososyal özelliklerinden de doğrudan etkilendiğini kanıtlamaktadır. Bu nedenle, sadece ekran süresini kısıtlamak veya fiziksel aktivite sayısını artırmak bağımlılığı önlemede yeterli değildir. Bunun yerine, bireylerin ahlaki, bilişsel ve duygusal gelişimini destekleyen kapsamlı stratejiler benimsenmelidir. Disiplin, öz denetim ve etik bağlılık gibi karakter özelliklerinin özellikle spor eğitimi yoluyla geliştirilmesi, bireylerde daha bilinçli ve kontrollü teknoloji alışkanlıklarını teşvik etmektedir. Sporda karakter inşası sürecini sadece fiziksel performans artışı olarak değil, aynı zamanda değerlere dayalı davranışları besleyen bir eğitim modeli olarak görmek esastır. Yükseköğretimde öğrencilerin akademik ve fiziksel gelişiminin yanı sıra ahlaki ihtiyaçlarını da karşılayan programlar sunmak, modern çağın bağımlılık sorunlarıyla mücadelede en etkili stratejidir. Sonuç olarak, ahlaki kimliği güçlendirecek değerler eğitiminin yaygınlaştırılması ve bu süreci destekleyen rehberlik hizmetlerinin sağlanması, bireylerin daha öz kontrollü ve bilinçli bir dijital yaşam sürmesi için temel şarttır.

Kaynaklar

- Aboujaoude, E. (2010). Problematic Internet use: An overview. *World Psychiatry*, 9(2), 85–90. <https://doi.org/10.1002/j.2051-5545.2010.tb00278.x>
- Adjei, M. T. Zhang, N., Bagherzadeh, R., Farhang, M., & Bhattarai, A. (2023). Tüketici çevrimiçi yorumlarını geliştirme: ahlaki kimliğin rolü. *Etkileşimli Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 17 (1), 110-125. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12627>
- Akarsu, B. (1993). *Ahlak öğretileri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aquino, K., & Reed, A. (2002). The self-importance of moral identity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(6), 1423–1440. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.83.6.1423>

- Bakken, I. J., Wenzel, H. G., Gøtestam, K. G. (2009). Internet addiction among Norwegian adults. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50, 121–127. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2008.00685.x>
- Batıgün, A. D., & Hasta, D. (2010). İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 213–219.
- Batıgün, A. D., & Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Turkish Journal of Psychology/Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67).
- Bayraktar, F., & Gün, Z. (2007). Incidence and correlates of internet usage among adolescents in North Cyprus. *Cyberpsychology & Behavior*, 10, 2–6. <https://doi.org/10.1089/cpb.2006.9969>
- Block, J. J. (2008). Issues for DSM-V: Internet addiction. *American Journal of Psychiatry*, 165, 306–307. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2007.07101556>
- Canan, F., Ataoglu, A., Ozcetin, A., & Icmeli, C. (2012). Türk üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve dissosiyasyon arasındaki ilişki. *Kapsamlı psikiyatri*, 53 (5), 422-426. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2011.08.006>
- Cao, F., & Su, L. (2007). Internet addiction among Chinese adolescents. *Child: Care, Health and Development*, 33(3), 275–281. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2006.00715.x>
- Dalbudak, E., Evren, C., Aldemir, S., Coskun, K. S., Ugurlu, H., & Yildirim, F. G., (2013). Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı şiddetinin depresyon, anksiyete ve aleksitimi, mizaç ve karakterle ilişkisi. *Siberpsikoloji, Davranış ve Sosyal Ağlar*, 16 (4), 272-278. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0390>
- Deliktaş, O. (2020). Ahlaki kimlik ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının çevrimiçi oyun bağımlılığı üzerindeki etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13 (71), 575-586. <https://doi.org/10.17719/jisr.10593>
- Demetrovics, Z., Szeredi, B., & Rózsa, S. (2008). The three-factor model of Internet addiction. *Behavior Research Methods*, 40, 563–574. <https://doi.org/10.3758/BRM.40.2.563>
- Ghassemzadeh, L., Shahraray, M., & Moradi, A. (2008). Prevalence of Internet addiction in Iranian high schools. *CyberPsychology & Behavior*, 11(6), 731–733. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.0243>
- Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., & Wang, Z. Z. (2009). Features and predictors of problematic internet use in Chinese college

- students. *Behaviour & Information Technology*, 28(5), 485-490.
<https://doi.org/10.1080/01449290701485801>
- Kaltiala-Heino, R., Lintonen, T., & Rimpelä, A. (2004). Internet addiction? *Addiction Research & Theory*, 12, 89–96. <https://doi.org/10.1080/1606635031000098796>
- Kheirkhah, F., Juibary, A. G., & Gouran, A. (2010). Internet addiction in Iran. *Iranian Red Crescent Medical Journal*, 12, 133–137.
- Ko, C. H., Yen, J. Y., Yen, C. F., Lin, H. C., & Yang, M. J. (2007). Factors predictive for incidence and remission of internet addiction in young adolescents: a prospective study. *CyberPsychology & Behavior*, 10(4), 545-551.
<https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9992>
- Kocabıyık, O. O. (2014). Benlik ve ahlaki kimlik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 261-280 <https://izlik.org/JA68AA46EF>
- Kohlberg, L. (1974). Education, moral development and faith. *Journal of Moral Education*, 4(1), 5-16 <https://doi.org/10.1080/0305724740040102>
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D., Karila, L., & Billieux, J. (2014). Internet addiction: A systematic review of epidemiological research. *Current Pharmaceutical Design*, 20(25), 4026–4052. <https://doi.org/10.2174/13816128113199990617>
- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y., & Aysan, F. (2016). Turkish adaptation of Young's Internet Addiction Test–Short Form: A reliability and validity study on university students and adolescents. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 17(1), 69–76.
<http://doi.org/10.5455/apd.190501>
- Kürüm, B., & Ekşi, H. (2022). Kimlik kavramına ahlaki bir bakış: Ahlaki kimlik ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 20(43), 135–167. <https://doi.org/10.34234/ded.1055143>
- Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C., & Brand, M. (2013). Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1212–1223. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.10.014>
- Potenza, M. N. (2006). Should addictive disorders include non-substance-related conditions? *Addiction*, 101, 142–151. <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2006.01591.x>
- Rumpf, H. J., Vermulst, A. A., Bischof, A., Kastirke, N., Gürtler, D., Bischof, G., & Meyer, C. (2014). Occurrence of internet addiction in a general population sample: a latent class analysis. *European addiction research*, 20(4), 159-166.
<https://doi.org/10.1159/000354321>

Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & behavior*, 1(3), 237-244.
<https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237>

Young, K. S. (2004). Internet addiction: A new critical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402–415.
<https://doi.org/10.1177/0002764204270278>